

2.1 AZ ÁRVÍZVÉDELMI KORMÁNYBIZTOS HIVATALÁNAK MUNKÁJA

Bényei Zoltán és Máthé Zoltán¹

1970 tavaszán a Tisza és mellékfolyói által előidézett árvízvédelmi helyzet már május 14-én reggel szükségessé tette, hogy a védekezés országos irányítását — a vízügyi törvény végrehajtásáról szóló 32/1964. (XII. 13.) Korm. számú rendelet 75. §-ának b) pontja alapján — az árvízvédelmi kormánybiztos vegye át.

A kormánybiztos feladatai:

a) az árvédekezés országos, egységes és központi irányítása

b) gondoskodás a mentesített területre betört vizek elszigeteléséről, valamint a vizeknek a mederbe történő visszavezetéséről.

A két feladat érdekében a kormánybiztos az ország egész területén, minden személlyel és szervezettel szemben gyakorolja a védekezés köré tartozó, illetőleg annak érdekében álló összes hatósági jogokat. Így: rendelkezik az állami szervek dolgozóival, felszerelésével, eszközeivel, anyagkészletével és járműveivel; a védekezés és mentés érdekében közérőt vehet igénybe; az országos felvonulási és együttműködési tervek szerint a honvédelmi, illetőleg a belügyminiszter útján jogosult igénybe venni a honvédség, a karhatalmi szervek, a munkásőrség műszaki és karhatalmi egységeinek segítségét.

De mint az ország árvízvédelmének irányítását és összefogását végző hatóságnak feladata:

c) a felsőbb állami vezetés, a vezető pártszervek és az ország közvéleményének állandó tájékoztatása is.

Ezeknek a sokrétű, szerteágazó, a vízügyi szervezet körét messze túlhaladó kormánybiztosi feladatoknak ellátása és a hatósági jogköröknek a gyakorlása jelentős méretű szervezet működését igényli. E feladatkör gyakorlásában a kormánybiztos segítségére vannak:

1. a vízügyi-műszaki, anyaggyártási, távközlési stb. segédszervek,

2. a különböző tárcák (HM, BM, KPM, EüM, BkM, ÉVM, MÉM, MT Tanácsok Hivatala) és azok tevékenységét a védekezés munkájába bekapcsoló tárcaösszekötők, és

3. a központi irányító tevékenység ügyvitelét ellátó adminisztratív szervezet.

Mindezeket szervezetszerűen az Árvízvédelmi Kormánybiztos Hivatala fogta egységbe. A Hivatal működését május 14-én a reggeli órákban kezdte meg és tevékenységét — a kormánybiztosi működés megszűnésével egyidejűleg — június 30-án, 48 napos fennállása után fejezte be.

¹ Bényei Zoltán az Országos Vízügyi Hivatal igazgatási főosztályának vezetőhelyettese (Budapest)
Máthé Zoltán mérnök, az Országos Vízügyi Hivatal árvédelmi osztályának vezetője (Budapest)

A Hivatal a kormánybiztos operatív munka-szerve volt, közvetlenül a kormánybiztos — helyszíni távolléte vagy váltás esetén a kormánybiztos-helyettes — vezetése alatt működött. Szervezete két, ún. *törzsre* tagozódott.

— a védekezés országosan egységes, központi irányításának szakmai munkáját a *Műszaki Törzs* végezte,

— a Hivatal szervezését, működése feltételeinek biztosítását, adminisztratív munkáját, valamint a kormánybiztosi funkcióval kapcsolatos önálló igazgatási feladatokat az *Igazgatási Törzs* (röviden: Titkárság) látta el.

1. A Műszaki Törzs munkája

a) Felkészülés az árvízvédekezésre

Az *Országos Vízügyi Hivatal* irányításával a *vízügyi igazgatóságok* az *ÁBKSZ*, a *VITUKI* és az *árvízvédekezésben érintett tárcák* a rendszeres felkészülés keretében nagyon sok megelőző intézkedést tettek, így többek között:

— felülvizsgálták az árvízvédekezésben érintett minisztériumokkal az *együttműködési terveket*,

— felülvizsgálták a vízügyi igazgatóságoknál, valamint a saját szervezettel védekező Budapest fővárosnál az *árvízvédelmi műveket és felkészültséget* ezek között külön is a gépesített árvízvédelmi osztagokat, a védelmi anyagokat és eszközöket,

— a vízügyi igazgatóságok a tanácsok szakigazgatási szerveivel közösen *ellenőrizték a közérő kiállítási és mozgósítási terveket*,

— korszerűsítették az *árvízvédekezési és lokalizációs terveket*,

— a vízügyi igazgatóságokkal *árvízvédekezési és intézkedési gyakorlatokat tartottak*,

— a *szomszédos államokkal a közösérdekű árvízvédelmi rendszereket bizottságilag felülvizsgálták*.

b) Az árvízvédekezés központi műszaki irányítása

A *Felső-Tisza*, a *Szamos*, a *Túr*, valamint a *Kraszna* vízgyűjtőjén május 13-át megelőző időszakban nagy területre kiterjedő, 100 mm-t meghaladó csapadék hullott. Az *első riasztó jelzés május 13-án 23 ó 30'-kor* érkezett a Felsőtiszavidéki Vízügyi Igazgatóságtól, ami után a *május 14-én, 6 ó 45'-kor kiadott helyzetjelentés* a következőket tartalmazza:

„Az elmúlt 48 órában a Felső-Tisza vízgyűjtőjén lehullott rendkívüli csapadék következtében a Tiszán, a Szamoson és a Túron igen heves árhullám vonult le. A tiszabecsi vízállás tegnap kora délutáni óráktól ma hajnalig 370 cm-rel emelkedett és reggel 6 órakor kereken 1 m-rel haladta meg az eddig észlelt legmagasabb vízállást. A Túron a rendkívüli áradást jellemzi, hogy *Garbolnál a vízállás ma hajnalban 614 cm, 24 óra alatt kereken 400 cm-t áradt* és mintegy 60 cm-rel meghaladta az eddigi maximumot. A védekezést a vízügyi szervek a Túr mentén is nagy erővel folytatják, jelentős gépi erőket mozgósítottak és a védekezésbe a honvédség erői is bekapcsolódtak”.

Az illetékes tárcák képviselőinek bevonásával létrejött az *Árvízvédelmi Kormánybiztosság védekezést irányító törzse*, mely azonnali intézkedéseket tett a

védekezéshez szükséges munka- és gépi erők gyors felvonultatására, bevetésére, az anyagok biztosítására.

Május 14-én hajnalban már a határainkon kívüli töltésszakadáson kiömlő vizek magyar területeket veszélyeztettek.

Május 15-én 2 ó 30'—3 ó 00' között Nábrádnál, 4 ó 10'-kor Tunyogmatolcsnál — a megfigyelt védekezés ellenére is — töltésszakadás következett be. A védekezés fő tevékenysége a felső védvonalrendszereken arra koncentrált, hogy minden körülmények között megoltalmazza a töltésszakadásoktól a még sértetlen tiszai töltéseket, gyors beavatkozással biztosítsa a töltésszakadások csomjait, gondoskodjon a töltésszakadások gyors elzárásáról és a legrövidebb időn belül vezesse le a területre kiömlött vizeket a nagyobb károk megakadályozása érdekében. Ugyanekkor a Tisza alsó szakaszára, a Marosra, a Körösökre, a Berettyóra és a Kraszna töltéseinek védelmére nagy erőket mozgósított a központi védelemvezetés.

A Szamost kivéve, sehol sem keletkezett töltésszakadás. A közel 1,6 millió ha árvízmentesített területen városok, falvak sora, több milliárdnyi népgazdasági érték menekült meg az árvíz pusztításától. A kiömlött vizek által elöntött összes terület 52 ezer ha volt, mely a védett tiszavölgyi ártérnek mindössze 3%-a, melyből 41 ezer ha-t, tehát 80%-ot, a román oldali töltésszakadásokon kiömlött vizek okoztak.

A kormánybiztos vezetésével a kormánybiztosi törzs szervezte meg a központi műszaki irányítást, az együttműködést az árvízvédekezésben érintett minisztériumokkal, biztosította a vízügyi igazgatóságok részére a szükséges munkaerőt, anyagot, gépet és eszközt, tájékoztatta a sajtón, rádión és televízió keresztül a nyilvánosságot.

A kormánybiztos az egyes védvonalrendszerek védelmének központi irányítására csoportokat szerveztetett, így miskolci, nyíregyházi, szolnoki, debreceni, gyulai, szegedi, majd a változó helyzetnek megfelelően tiszai, marosi, kőrösi csoportokat. Ezek a csoportok tartották a kapcsolatot az egyes igazgatóságokkal, dolgozták ki a központi intézkedéseket igénylő terveket.

Külön részlegiek tervezték meg a munkaerőt, az anyag, a gép, a szállítóeszköz ellátást, a hírközlés zavartalan biztosítását, a légi felderítést, a hidrometeorológiai szolgáltatás működését.

Ugyancsak külön csoport foglalkozott a lokalizációs munkák megtervezésével. A meglévő és nyilvántartott lokalizációs lehetőségeken túlmenően számos új lehetőséget tártak fel és új vonalakat létesítettek. 170 km hosszban 1,2 millió m³ földet építettek be. Ilyen nagyarányú lokalizációs munkákra eddig még nem került sor. Az erősen veszélyeztetett védvonalak mögötti lokalizációs vonalak kiépítése nagyon kedvező hatással volt mind a lakosságra, mind a fővédelmi vonalakon védekező erők munkájára. A központi védelemvezetés a helyi védelemvezetéssel és a Területi Bizottságokkal közösen mérlegelte a védelmi művek állapotát, helyzetét és minden felesleges kockázatot félretéve döntött az egyes községek, városok kiürítése tekintetében.

Az Árvízvédelmi Kormánybiztosságon naponta kiértékelő értekezletet tartott a kormánybiztos vagy a helyettese az egyes védvonalak helyzetéről, a végrehajtott, illetve végrehajtandó védekezési munkákról, a védekezés eredményes végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről. Ezek az értekezleteken részt vettek a tárcaösszekötők is. Az értekezlet végén minden lényeges kérdés tekintetében határozat született felelőssel és határidővel. A legközelebbi értekezleten a végrehajtott intézkedésekről be kellett számolni.

Az egyes igazgatóságokhoz az árvízvédelmi kormánybiztos nagy árvízvédelmi gyakorlattal rendelkező szakértőket irányított, akik hasznos tanácsokat és segítséget adtak a helyi védelemvezetésnek. Miután a védekezés 6 vízügyi igazgatóságot közvetlenül és a dunavölgyi 6 igazgatóságot közvetve érintette, így a központi védelemvezetés tevékenysége és intézkedése az egész vízügyi szolgálat tevékenységére, mozgósítására kiterjedt. A dunai vízügyi igazgatóságok mérnökei, technikusai, gátőrei nagy segítséget nyújtottak a tiszavölgyi árvízvédekezésnél.

Az árvízvédelmi kormánybiztos, helyettese, valamint a műszaki irányító törzs tagjai rendszeres légi megfigyelést végeztek és a veszélyeztetett védvonal-rendszereket csaknem naponta a helyszínen bejárták. A légi és helyszíni megfigyelés birtokában döntöttek a védekezés országos irányítása tekintetében. A vízügyi szolgálat és a BM repülőgépei, a HM helikopterei rendszeres felderítő munkát végeztek.

A központi védelemvezetés intézkedésére a VITUKI talajmechanikusokat, hidrogeológusokat, szivárgási szakértőket irányított a veszélyeztetett védvonalszakaszokra, a töltések árvíz alatti állapotának megfigyelésére, akik értékelve a védművek állapotát javaslatot tettek a beavatkozás mikénti végrehajtására. A VITUKI-n kívül az egyes igazgatóságok hidrológus és talajmechanikai csoportjai ugyancsak segítettek méréseikkel, észleléseikkel és szakvéleményükkel a védekezőket. A VITUKI és a Műszaki Egyetem szakemberei rendszeresen mérték a levonuló árvízi vízhozamokat, melyek az árvízi előrejelzés és a védművek későbbi fejlesztése szempontjából egyaránt hasznos útmutatást adtak.

A központi védelemvezetés, a VITUKI naponta rendszeresen és soron kívül kiadott hidrometeorológiai jelentését értékelve tájékoztatta az érdekelt szerveket és a védekező igazgatóságokat a várható helyzetről. A VITUKI előrejelzése és a várható hidrológiai és meteorológiai helyzet alapján határozták meg az árvízvédelmi intézkedéseket, a védekezés mértékét, ütemét és sorrendjét.

A védekezés során szükség szerint több esetben légi fényképezést végeztek a Tisza és mellékfolyói mentén. A légifényképek elsősorban a kiömlött vizek minél gyorsabb visszavezetésénél nyújtottak hasznos útmutatást, de nagymértékben segédeszközülnak a védelmi művek jövőbeni fejlesztésénél is.

A hírközlés biztosítása végett mind a kormánybiztossághoz, mind az egyes igazgatóságokhoz, de az egyes kritikusabb védelmi szakaszokhoz is viszonylag biztonságos hírközlő hálózatot építettek ki, URH, üzemi és postai telefonvonalak segítségével. Az árvízvédekezés egyik döntő láncszeme a hírközlés megbízhatósága volt. A másik fontos tényezőt a védekezéshez szükséges anyagok, gépek, eszközök és technikai felszerelések, nem utolsósorban a védvonalak éjszakai kivilágítását biztosító berendezések maradéktalan ellátása jelentette. Az 1970. évi Tisza-völgyi árvíznél igen hatalmas technikai és gépi erők felvonultatására került sor. Az OVH Vízgazdálkodási Tröszt szinte percek alatt mozgósította nemcsak a vízügyi szolgálat, hanem az egyes tárcák rendelkezésre álló gépi, anyagi és egyéb — az árvízvédekezéshez szükséges — eszközeit is. Az árvízvédekezésnél szükséges homokzsák-készlet elégtelenség bizonyult. A gyors intézkedés nyomán külföldről érkezett meg a szükséges mennyiség.

A veszélyes csurgások, átázások elleni szádfalazáshoz szükséges pátria lemezeket ugyancsak az árvízvédekezésben érintett minisztérium közreműködésével tudták biztosítani.

A védvonalak, az egyes védekezési pontok, valamint a figyelő szolgálat el-

látásához szükséges *éjszakai világítás* céljára jelentős mennyiségű gépegységet irányított a védelemezetés az egyes igazgatóságokhoz. A hálózatról történő világításokon kívül közel 8000 db akkumulátoros lámpával megbízható világítást sikerült biztosítani.

A kormánybiztosság szoros kapcsolatot tartott fenn az árvízvédekezésben érintett szomszédos államokkal, így a *Szovjetunióval*, *Romániával* és *Jugoszláviával*. Az évek során kiépített kitűnő vízügyi együttműködés eredményeképpen az ország kimerült homokzsákkészletének pótlására Csehszlovákiából és Lengyelországból érkezett soronkívüli segítség. A Szamos román oldali szakadásainak elzárásához magyar vízügyi egységek vonultak fel és megfeszített munkájuknak köszönhető, hogy a Szamos második árhulláma nem öntötte újra el a területet.

Az *Alsó-Tiszán* kialakult kritikus helyzet megszüntetésében a *jugoszláv és magyar vízügyi szervek* példás *együttműködésben* dolgoztak. Az árvíz alatt jugoszláv összekötő működött az Alsótiszavidéki Vízügyi Igazgatóságnál és magyar a jugoszláv védelmi központban. Az NDK-ból különleges felszereltségű védelmi osztag segítette a védekezést és vett részt a védművek helyreállításában.

A védekezés végrehajtásához szükséges *munkaerő megtervezése, irányítása és ellátásának megszervezése* a kormánybiztosi törzs *munkaügyi osztályán* történt. Az osztály nehéz munkát végzett, hiszen átlagosan 10 000 ember nyilvántartásáról és mozgósításáról kellett gondoskodni. A hazai árvízvédekezés történetében először került sor az ivóvízellátással kapcsolatos intézkedések és a helyreállítási munkák szervezett végrehajtása érdekében helyi *vzellátási törzs* felállítására Nyíregyházán.

A kormánybiztosi törzs intézkedésére a VIKÖZ Vízminőségi Felügyelet irányításával rendszeres méréseket végeztek az egyes folyókon az előntött területen levő vegyszeres raktárakból kikerült anyagok fertőzésének, minőségének, méretének megállapítása és ezek birtokában az intézkedések megtétele érdekében. Az előntött területek gyors vízmentesítése érdekében a *kormánybiztosi törzs* tervet dolgozott ki. Ennek a törzsnek tevékenysége nagyon sok tapasztalattal és tanulsággal járt. Ezek részletes feldolgozása, értékelése és ennek alapján a védelmi szervezet ütőképességének fokozása folyik.

Az árvízvédekezésnél *az idő egyik legfontosabb tényező*. A védelmi szervezetet — mind a helyit, mind a központit — olyanná kell formálni, hogy az egyes intézkedések minél rövidebb idő alatt realizálódjanak. A központi védekezést irányítók szűkebb körét olyan szakemberekből kell kiválogatni, akik *kellő árvízvédelmi gyakorlattal rendelkeznek, ismerik az egész ország árvízvédelmi rendszerét, szervezőképesek, higgadt, nyugodt légkört tudnak a környezetükben teremteni és képesek felelősségteljes döntések meghozatalára*.

2. Az Igazgatási Törzs munkája

Az Igazgatási Törzs (a továbbiakban röviden: Titkárság) feladata kétirányú volt:

- a Hivatal munkájához *a személyi és tárgyi (anyag) feltételek biztosítása*, tehát a műszaki irányító munka jó ellátása szempontjából rendkívül nagy jelentőségű szervező munka, és
- a kormánybiztosi funkció gyakorlásával összefüggő *önálló adminisztratív*

feladatok ellátása, a védekezés központi irányításával és az országos hatósági jogkör gyakorlásával kapcsolatos *igazgatási munka*.

A Titkárság szervezete az irányítást végző *vezetők*ből és a különböző tevékenységű területeken jelentkező feladatok ellátásáért felelős *szakcsoportok*ból állott.

A *titkársági törzs* vezetőinek legfontosabb feladata abban állott, hogy a Titkárságnak mind a szervező, mind az önálló igazgatási munkáját a Műszaki Törzs tevékenységével összehangolják, és gondoskodjanak, hogy az irányítás műszaki feladatait végző törzsnek munkafeltételei biztosítottak legyenek.

A titkársági *szakcsoportok* a következők voltak:

— az egész Titkárság szervezési tevékenységét és folyamatos működését irányító és főbb ügyeit intéző *titkársági csoport*,

— a sajtó, rádió és televízió tájékoztatását végző *tájékoztató csoport*,

— a kisegítő funkciókat végző *ügyviteli csoport*,

— az ellátásról gondoskodó *gazdasági csoport* és a szállítást végző *gépkocsi csoport*, valamint

— a kitelepítés és visszatelepítés időszakában a nyilvános *tájékoztató szolgálatot* ellátó *távbeszélő információs ügyelet*.

a) A Titkárság szervező munkája

A Titkárság szervező munkája körében két fő feladatot kellett ellátnia; egyrészt a *Hivatal munkájának folyamatos biztosításához szükséges feltételek megteremtését*, másrészt a *Hivatal ügyvitelének szervezését*, illetőleg nagyrészen az az *ellátását* is.

A működési feltételek közül elsősorban a *személyi feltételeket* kellett egyrészt a Hivatal működésének megkezdésekor azonnal, másrészt a védekezés ideje alatt mindvégig folyamatosan, fennakadás nélkül biztosítani. Bár az árvíz teljesen váratlanul érkezett, és ez minden előkészületet kizárt, sikerült a Hivatal szervezetét késedelem nélkül érdemi munkába lendíteni. Nem kevésbé fontos feladat volt a védekezés időszaka alatt a már említett nagy szolgálati létszám folyamatos biztosítása és a személyek beosztása. Ezt a különben nem egyszerű feladatot megkönnyítette az, hogy az idő alatt valamennyi szóba jövő dolgozó a személyi igényeit, érdekeit teljes mértékben alárendelte a védekezés szükségleteinek, s inkább az arányos teher-elosztás volt a probléma, semmint a kellő létszám előteremtése.

A szolgálat ellátásával kapcsolatban mindenekelőtt nyilvánvalóvá vált, hogy a feladatok ellátására a túl sok ember éppen olyan káros, mint a túl kevés: előbbi esetben az erőket feleslegesen vesszük igénybe és a szolgálattevők csak akadályozzák egymást, az utóbbi esetben túlterheltség áll elő, mellette egyes feladatok elláthatatlanok maradnak.

A folyamatos 24 órás szolgálat, illetőleg a naponkénti váltás alapvetően írta elő, hogy *minden egyes szolgálati munkakörre 2 személyt kellett beállítani*. Ez éppen úgy vonatkozott a vezetőkre és helyetteseikre, mint az egyes szolgálattevőkre. Az azonos munkakört ellátó két személynek természetesen bizonyos értelemben „együtt” kellett dolgoznia, közös felelősséget viseltek, főként pedig váltás idején gondoskodniok kellett egymás informálásáról a szolgálatuk ideje alatt történetekről, hogy a belépő szolgálattevő a szolgálatot fennakadás nélkül vihesse tovább. Ezért a vezetőnek és helyettesének váltási időpontját egymástól eltérően kellett megállapítani, s így a szolgálatba lépő új vezető, illetőleg annak helyettese egy ideig a

korábbi szolgálat tagjával együtt dolgozott, tehát a tájékoztatását sikerült biztosítani.

Nem kevesebb problémát okozott az sem, hogy mi a váltás legkedvezőbb időpontja. A törzsek vezetőinél és érdemi szolgálattevőinél a délutáni összekötői értekezletet közvetlenül megelőzően történt váltásuk, és így az értekezleten már az új szolgálattevő vett részt; ez természetesen méginkább előtérbe helyezte az újonnan belépő szolgálatjesítők megfelelő informáltságának szükségességét az előző napi eseményekről.

A Hivatal munkájában részt vevők rendkívüli személyi igénybevétele nagy nyomatókkal helyezte előtérbe a szolgálat tárgyi feltételeinek folyamatos és teljeskörű biztosítását. Mindjárt a szervezés elején találkoztunk a helyiség-problémával. A *műszaki törzset*, valamint a munkájához közvetlenül kapcsolódó *műszaki ügyeletet* és az *ügyviteli részleget* egy közös „vezérkari helyiségben” kellett elhelyezni annak érdekében, hogy az egyes szolgálatok azonnal és külön utánajárás nélkül elérhessék egymást, együtt dolgozhassanak és egymás munkájáról folyamatosan informálódjanak.

A Hivatal egyetlen óráig sem lett volna képes funkcióját ellátni a területi árvízvédelmi központokkal, a területi bizottságokkal, sőt a védekezés főbb helyszínpontjaival való közvetlen kapcsolat, és a védekezés eseményeinek közvetlen figyelemmel kísérése nélkül. Ennek állandó és elsődleges feltétele a *hírközlési vonalak nagy számának és állandó üzemképességének biztosítása* volt. A saját vízügyi URH-hálózaton kívül a posta nyújtott gyors és kiváló segítséget nagyszámú közvetlen helyi és interurbán távbeszélővonal felszerelésével, géptávírók telepítésével, illetőleg számuk növelésével, amelyek ugyancsak 24 órás ügyletben működtek.

A vezetés másik legfontosabb információs eszköze a *repüléssel történő rendszeres felderítő utak* voltak, amelyek feltételeit az ÁBK SZ repülőszolgálatja biztosította, irányítását pedig a Műszaki Törzs végezte.

Végül a helyi és helyközi közlekedés lebonyolítására az *OVH valamennyi gépkocsija* — ugyancsak előzetes ügyeleti beosztással és váltással — szintén az *árvíz védekezés szolgálatában állt*.

A Titkárság szervezési munkaterületének — a szolgálat feltételei folyamatos biztosítása mellett — a *hivatali ügyvitel ellátásának szervezése, illetőleg részben az ellátása* volt a másik fő iránya.

Mind a Műszaki, mind az Igazgatási Törzsnél igen nagy jelentősége van az írásbeliségnek. Az egyes szakcsoportokhoz, az ügyeletekre, a törzsek vezetőihez, a kormánybiztoshoz beérkező jelentések *rögzítése*, a törzsektől kimenő utasítások írásbeli *dokumentálása* nélkülözhetetlen feltétele egyrészt az *irányítási felelősség* egyértelművé tételének, másrészt az egész törzsszemélyzet későbbi időpontban is megfelelő informálásának, végül nem kevésbé az események utólagos rekonstrukálásának. Ebben a gyorsaság, a feltétlen pontosság, az eredet hitelessége épp oly nélkülözhetetlen követelmény, mint az írásos anyag azonnali továbbításának megszervezése. Nagyon fontos a védekezés irányítása írásbeli vetületének, eseménytörténetének az egész Törzs számára folyamatos hozzáférhetővé tétele.

A Hivatal naponta rendszeresen *három kiadványt* jelentetett meg:

— a Műszaki Törzs által készített *napi jelentést* a hidrológiai és hidrometeorológiai helyzetéről, valamint az árvízvédekezés helyzetéről, illetőleg fontosabb eseményeiről;

— az ennek rövid kivonatát tartalmazó *sajtótájékoztatót*; végül
 — a *napi összekötői értekezletekről*, azok határozatairól a titkársági csoport által készített *emlékeztetőt*.

Ezeket a kiadványokat részint a Műszaki Törzs ügyeletesei, részint a Titkárság felelős szolgálattevői meghatározott időre, naponta feldolgozták s azonnal sokszorosítva továbbították.

Miként a személyi feltételek mellett ilyen esetekben rendkívüli jelentőséggel bírnak a felsorolt tárgyi körülmények és adottságok, ugyanúgy a védekezés irányításának érdemi munkája mellett nagyon sok függ az *adminisztráció gyorsaságától, pontosságától és hitelességétől*. Ez biztosítja a Hivatal szolgálattevőinek belső informáltságát, a Hivatal munkájának meghatározott személyektől független folyamatosságát, az *iratanyag rendszerezése és megőrzése* pedig részint a felelős intézkedések rögzítését, részben az események utólagos rekonstruálását teszi lehetővé és szükségessé.

Részint a Műszaki Törzs, részint a Titkárság egymással összefonódó kölcsönös belső információs tevékenységét egészítette ki, a sokszorosított anyagok már említett közreadásán túlmenően, valamennyi szolgálattevő részvétele a napi délutáni eligazításon (összekötői értekezleteken). A közvetlen benyomások szerzésének és a védekezés eseményeivel való közvetlen kapcsolatnak, a szemléletességnek a szolgálatába állottak a kiutazások során készített *forrásdokumentációk és filmfelvételek, illetőleg képmagnó felvételek*, amely utóbbiakat általában még ugyanaznap, az esti órákban a törzsek szolgálatban levő tagjai előtt levetítették, illetőleg bemutatták.

b) A Titkárság önálló igazgatási feladatai

A szervezési munka mellett a Titkárságnak jelentős és *önálló igazgatási feladatkörei* közül mint *első* kiemelkedik a *kormánybiztos* működése során létrejövő, *vezetői szintű kapcsolatokkal összefüggő érdemi ügyintézés és ügyviteli teendők* ellátása.

1. A vezetői szintű kapcsolatokkal összefüggő ügyintézés és ügyvitel

E kapcsolatok közül legjelentősebb volt a *felsőbb pártszervek és a Kormány tájékoztatása az árvízi helyzetről és a védekezésről*. A Kormány négy ízben tárgyalt árvízvédekezéssel kapcsolatos, terjedelmes előterjesztést. Az *Árvízvédelmi Kormánybiztos az Országgyűlés június 26-i ülésén* az államhatalom legfőbb testülete előtt *tartott beszámolót a Tisza-völgyi árvízről*. Az előterjesztések, jelentések, beszámolók elő- és elkészítésében a Titkárságra nagy mennyiségű érdemi szerkesztői és ügyviteli munka hárult. Ezen felül a Titkárság tagjai — különösen az első időkben — az árvízkarok megtérítésével kapcsolatban rendkívüli jogszabályalkotási munkában is részt vettek.

A kormánybiztosi hatáskörből folyó kapcsolatok másik nagy területe a *tárcákkal való állandó és szoros összeköttetés* volt. Ezt elsősorban a Műszaki Törzsbe beiktatott állandó *tárcaösszekötők* testesítették meg, akik a Hivatal helyiségeiben a Műszaki Törzs tagjaival és a Titkárság dolgozóival együttesen végezték a közös operatív munkát, irányították és intézték a saját tárcájuk, illetőleg az annak felügyelete alatt álló szervek erőforrásainak, szakmai szerveinek mozgósítását, igénybevételét a védekezés irányítói által közvetített igények és szükségletek szerint. Ezek összefogását, beszámoltatását és eligazítását szolgálták az árvíz alatt

naponta tartott összekötői értekezletek. Az igazgatási kérdésekben a Titkárság önállóan referált, illetőleg terjesztett elő ezeken.

A magasabb, vezetői szintű *tárca-kapcsolatokat az Országos Vízgazdálkodási Bizottság (OVB)* ülései jelentették, s az ezeken részt vevő miniszterhelyettesek (az országos hatáskörű szerv vezetője) képviselték. Az árvízvédekezés időszakában az OVB 5 ülést tartott, amelyeken — egyéb, a védekezéssel összefüggő, a minisztériumokat érintő kérdések mellett — rendszerint a Kormány elé terjesztendő előterjesztések alkották a megvitatás fő tárgyát.

2. A közvélemény tájékoztatása

A Kormánybiztos tevékenységével legszorosabban összefüggő *második munkaterület* a közvélemény tájékoztatása volt. A tájékoztatási szervek, a sajtó, rádió és televízió képviselői naponta részt vettek az összekötői értekezletek általános tájékoztató részén, ahol rövid tájékoztatót kaptak az árvízi helyzetről és a védekezés méreteiről. Naponta többször is keresték a kapcsolatot hírszolgálatuk időközi tájékoztatása céljából a Titkárság *sajtótájékoztatási csoportjának* ügyeletesével.

A rendes hírszolgálati tájékoztatáson túlmenően a rádió és a televízió több ízben külön adásban is foglalkozott a Tisza-völgyi árvízzel, a védekezéssel, köztük kiemelkedő jelentőséggel sugározták az Árvízvédelmi Kormánybiztos egy-egy nyilatkozatát. A sajtó képviselőinek, sőt a szépirodalom néhány képviselőjének számos esetben tette lehetővé a Hivatal, hogy a védekezés helyszínére kiutazva, közvetlen benyomásokat és tapasztalatokat szerezzenek a védekezéstről általában, különösen pedig a védekezésben részt vevők munkájáról, hogy azt az ország lakosságával megismertessék. A közvélemény érdeklődése közel két hónapon keresztül szinte egyetlen napon sem lankadt a Tisza-völgyében zajló események iránt. Elsősorban éppen ez kötelezett arra, hogy a sajtótájékoztatások kitűnjenek a pontosság, hitelesség és a tényeknek megfelelő mértéktartás dolgában, összhangban legyenek az árvízvédekezés műszaki irányításával és eseményeivel. Ezért igen fontos volt, hogy *valamennyi tájékoztatás csak a Műszaki Törzs vezetőjének felülvizsgálata után, a Hivatal ügyeletes vezetőjének hozzájárulásával* volt kiadható.

3. Tájékoztató telefonügyelet

A Titkárság önálló igazgatási feladatainak *harmadik területe a tájékoztató telefon-ügyelet* megszervezése és ellátása volt. A Felső-tiszai árvíz által szükségessé vált kiürítés (mentés) és visszatelepítés végrehajtása, majd később a Maros mentén is és néhány más folyószakaszon néhány község lakosságának biztonságba helyezése során egyfelől a Kormánybiztos Hivatalához forduló tanácsi szervekkel, területi bizottságokkal való közvetlen kapcsolat fenntartása, másfelől az érdeklődő lakosság tájékoztatása állandó külön telefonügyelet, illetőleg nyilvános telefon-tájékoztató szolgálat fenntartását tette szükségessé.

* * *

A védekezés több ezer km hosszúságú védvonalon, egyidejűleg több tízezer ember hosszú heteken át teljesített munkájával, a szállítóeszközök, munkagépek ezreinek bevetésével, hatalmas anyagmennyiségek felhasználásával folyt. Ennek az óriási méretű védekezésnek heteken át történő egységes irányítása a kormánybiztos személyében összpontosuló óriási felelősségű és teljesítményű munka volt. Ezt segítette és tette lehetővé végrehajtani a Kormánybiztosi Hivatal egybehangoltan működő gépezete.